

~~HOTĂRÂREA nr.32
din 6 decembrie 2024~~

~~privind anularea procesului electoral cu privire la alegerea Președintelui
României din anul 2024~~

Marian Enache	-	-președinte
Mihaela Ciochină	-	-judecător
Cristian Deliorga	-	-judecător
Dimitrie-Bogdan Licu	-	-judecător
Laura-Iuliana Scântei	-	-judecător
Gheorghe Stan	-	-judecător
Livia Doina Stanciu	-	-judecător
Elena-Simina Tănăsescu	-	-judecător
Varga Attila	-	-judecător
Benke Károly	-	-prim-magistrat-asistent

~~1. Pe rol se află examinarea aspectelor referitoare la corectitudinea și legalitatea procesului electoral cu privire la alegerile pentru Președintele României din anul 2024, aduse la cunoștință publică la data de 4 decembrie 2024 prin declasificarea conținutului „Notelor de informare” ale Ministerului Afacerilor Interne - Direcția Generală de Protecție Internă, ale Serviciului de Informații Externe, ale Serviciului Român de Informații și ale Serviciului de Telecomunicații Speciale, care au fost înregistrate la Administrația prezidențială sub nr.DSN1/1741/4.12.2024, nr.DSN1/1740/4.12.2024, nr.DSN1/1742/4.12.2024 și nr.DSN1/1743/4.12.2024, respectiv nr.DSN1/1701/2.12.2024.~~

2. Cauza face obiectul Dosarului nr.3771F/2024 constituit prin încheierea Curții Constituționale din 6 decembrie 2024.

CURTEA,

examinând cauza în raport cu prevederile Constituției, ale Legii nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale și ale Legii nr.370/2004 pentru alegerea Președintelui României, reține următoarele:

3. Potrivit dispozițiilor art.146 lit.f) din Constituție, ale art.37 alin.(1) din Legea nr.47/1992, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.807 din 3 decembrie 2010, și ale art.3 din Legea nr.370/2004 pentru alegerea Președintelui României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.650 din 12 septembrie 2011, Curtea Constituțională veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și confirmă rezultatele sufragiului.

4. Scopul atribuției constituționale prevăzute de art.146 lit.f) este acela de a asigura respectarea principiului supremației Constituției, prevăzut la art.1 alin.(5), pe tot parcursul scrutinului prezidențial, precum și a valorilor constituționale prevăzute la art.1 alin.(3) și art.2 alin.(1) din Constituție, care caracterizează statul român și pe care Președintele României are îndatorirea de a le respecta și apăra. Atribuția Curții Constituționale potrivit căreia „*veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui*”, reglementată de art.146 lit.f) din Constituție, nu poate fi interpretată restrictiv. Dispozițiile art.146 lit.f) din Constituție trebuie coroborate cu cele ale art.142 alin.(1) din Constituție și ale art.1 alin.(2) din Legea nr.47/1992, atribuția Curții Constituționale de a veghea la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui neputând fi disociată de rolul Curții Constituționale în arhitectura constituțională, acela de garant al supremației Constituției.

5. În exercitarea acestei competențe, după declasificarea la data de 4 decembrie 2024 a documentelor prezentate în ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării din data de 28 noiembrie 2024 și aducerea acestora la cunoștință publică, Curtea a luat act de conținutul lor. Față de cele prezentate în cuprinsul „Notelor de informare” ale Ministerului Afacerilor Interne - Direcția Generală de Protecție Internă, ale Serviciului de Informații Externe, ale Serviciului Român de Informații și ale Serviciului de Telecomunicații Speciale, care au fost înregistrate la Administrația prezidențială sub nr.DSN1/1741/4.12.2024, nr.DSN1/1740/4.12.2024, nr.DSN1/1742/4.12.2024 și nr.DSN1/1743/4.12.2024, respectiv nr.DSN1/1701/2.12.2024, Curtea constată că procesul electoral privind alegerea Președintelui României a fost viciat pe toată durata desfășurării lui și în toate etapele de multiple neregularități și încălcări ale legislației electorale care au distorsionat caracterul liber și corect al votului exprimat de cetățeni și egalitatea de șanse a competitorilor electorali, au afectat caracterul transparent și echitabil al campaniei electorale și au nesocotit reglementările legale referitoare la finanțarea acesteia. Toate aceste aspecte au avut un efect convergent de desconsiderare a principiilor esențiale ale alegerilor democratice.

6. Democrația reprezintă un element fundamental al ordinii constituționale naționale și al patrimoniului constituțional european, iar dreptul la alegeri libere este unanim apreciat ca fiind expresia cea mai profundă a organizării unei societăți democratice (a se vedea și Decizia nr.242 din 3 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.504 din 12 iunie 2020, paragraful 105), fiind esențial și determinant pentru sistemul democratic.

7. Dreptul de a vota și dreptul de a fi ales sunt cruciale pentru stabilirea și pentru menținerea fundamentelor unei democrații constituționale autentice și efective, guvernate de preeminența dreptului (a se vedea, *mutatis mutandis*, Hotărârea din 17 mai 2016, pronunțată în Cauza *Karácsony și alții împotriva*

Ungariei, paragraful 141), și sunt garantate prin Constituție. Astfel, Curtea reține că drepturile electorale sunt drepturi fundamentale de natură politică, reprezintă o condiție *sine qua non* a democrației și a funcționării democratice a statului și se exercită cu respectarea exigențelor Constituției și a legilor.

8. Art.1 alin.(3) din Constituție prevede că România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate. Acest text constituțional stabilește în mod expres valorile pe care se fundamentează statul român, ele fiind un corolar al existenței în timp a acestuia. De asemenea, art.1 alin.(3) din Constituție precizează că aceste valori trebuie înțelese și aplicate „*în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989*”.

9. Potrivit art.2 alin.(1) din Constituție, „*Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum*”. Așadar, caracterul corect al alegerilor este o expresie a suveranității și un principiu fundamental al statului român, care stă la baza stabilirii rezultatului alegerilor pentru funcția de Președinte al României. Ca atare, statul are obligația de a asigura un proces electoral transparent în toate componentele sale pentru a garanta integritatea și imparțialitatea alegerilor, acestea fiind premisele unei autentice democrații constituționale, a evoluției democratice a statului și a asigurării existenței statului de drept.

10. Statul are o responsabilitate pozitivă de a preveni orice interferență nejustificată în procesul electoral prin raportare la principiile constituționale. Pe de altă parte, statul are și datoria de neutralitate, care include și obligația de a întări

reziliența alegătorilor, inclusiv prin conștientizarea electoratului cu privire la utilizarea tehnologiilor digitale în cadrul alegerilor, în special prin furnizarea de informații și sprijin adecvat. Prin urmare, statul trebuie să facă față provocărilor și riscurilor generate de campaniile de dezinformare organizate, de natură să afecteze integritatea proceselor electorale [a se vedea, în acest sens, și pct.14, 17 și 20 din Declarația interpretativă a Codului de bună conduită în materie electorală privind tehnologiile digitale și inteligența artificială, adoptată de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), la 6 decembrie 2024].

11. În cauza de față, Curtea reține că, potrivit „Notelor de informare” antereferte, principalele aspecte imputate procesului electoral privind alegerea Președintelui României din anul 2024 sunt cele privind manipularea votului alegătorilor și distorsionarea egalității de șanse a competitorilor electorali, prin utilizarea netransparentă și cu încălcarea legislației electorale a tehnologiilor digitale și a inteligenței artificiale în desfășurarea campaniei electorale, precum și prin finanțarea din surse nedeclarate a campaniei electorale, inclusiv online.

12. Conform art.81 alin.(1) din Constituție, Președintele României este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Curtea observă că, în coordonatele în care s-a desfășurat procesul electoral cu privire la alegerea Președintelui României din 2024, a fost afectat caracterul liber exprimat al votului cetățenilor.

13. Libertatea alegătorilor de a-și forma o opinie include dreptul de a fi corect informați înainte de a lua o decizie. ~~Mai precis, libertatea alegătorilor de a-și forma o opinie presupune dreptul de a obține informații corecte despre candidați și procesul electoral din toate sursele, inclusiv online, precum și protecția împotriva influenței nejustificate, prin acte/ fapte nelegale și disproporționate, asupra comportamentului de vot. Publicitatea politică se poate transforma uneori~~

într-un „vector de dezinformare, în special atunci când [...] nu își dezvăluie caracterul politic, provine de la sponsori din afara Uniunii sau face obiectul unor tehnici de vizare a unui public-țintă sau de distribuire a materialului publicitar” [a se vedea, și Regulamentul (UE) 2024/900 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 martie 2024 privind transparența și vizarea unui public-țintă în publicitatea politică, considerentul 4]. Pe cale de consecință, trebuie exclusă ingerința unor entități statale sau non-statale în realizarea unor campanii de propagandă sau dezinformare electorală.

14. În prezenta cauză, caracterul liber exprimat al votului a fost încălcat prin faptul că alegătorii au fost dezinformați prin intermediul unei campanii electorale în cadrul căreia unul dintre candidați a beneficiat de o promovare agresivă, derulată cu eludarea legislației naționale în domeniul electoral și prin exploatarea abuzivă a algoritmilor platformelor de *social-media*. Manipularea votului a fost cu atât mai evidentă cu cât materialele electorale de promovare a unui candidat nu au purtat însemnele specifice publicității electorale conform Legii nr.370/2004. În plus, candidatul a beneficiat și de un tratament preferențial pe platformele de *social-media*, ceea ce a avut ca efect denaturarea manifestării de voință a alegătorilor.

15. Egalitatea șanselor trebuie garantată tuturor candidaților și partidelor și trebuie să stimuleze statul să adopte o atitudine obiectivă și imparțială față de ei și să aplice aceeași legislație în mod echitabil tuturor. Cheltuielile pentru publicitate electorală pot fi limitate pentru a garanta egalitatea șanselor [a se vedea și pct.18 și 21 al Raportului explicativ la Codul de bune practici în materie electorală. Linii directoare și raport explicativ, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), în cadrul celei de-a 52-a sesiuni plenare (Veneția, 18-19 octombrie 2002)]. Totodată, egalitatea de șanse trebuie evaluată și prin prisma comportamentului electoral al competitorilor, în

privința utilizării rețelelor sociale, a noilor tehnologii, a sistemelor de inteligență artificială și a finanțării campaniei electorale.

16. În cauza de față, având în vedere prevederile art.37 din Constituție, Curtea reține că a fost afectată egalitatea de șanse a competitorilor electorali, ceea ce reflectă o alterare a însuși dreptului de a fi ales. Neregularitățile din campania electorală s-au răsfrânt asupra competitorilor electorali, din moment ce au creat o inegalitate vădită între candidatul care a manipulat tehnologiile digitale și ceilalți candidați participanți în procesul electiv. Astfel, expunerea semnificativă a unui candidat a condus la reducerea direct proporțională a expunerii în *media* online a celorlalți candidați în procesul electoral. Or, utilizarea tehnologiilor digitale și a inteligenței artificiale, atât de către candidați ori competitori electorali, cât și de către partide politice, susținători ori simpatizanții lor trebuie să fie transparentă pentru a garanta integritatea și imparțialitatea alegerilor. În caz contrar, alegătorii sunt împiedicați să-și formeze o opinie despre candidați și alternativele electorale sau pot fi induși în eroare cu privire la identitatea și calitatea candidatului ori procedurile de vot. Prin urmare, utilizarea într-un proces electoral de către competitorii electorali, inclusiv de către partidele politice, a unor asemenea practici învestește autoritățile publice competente, potrivit legii, să verifice, să constate și, după caz, să sancționeze astfel de conduite.

17. Finanțarea legală și transparentă a campaniei electorale este un factor important în regularitatea procesului electoral, iar finanțarea activităților online trebuie, de asemenea, să fie transparentă [pct.107 și 108 din Raportul explicativ la Codul de bune practici în materie electorală și pct.46 din Declarația interpretativă a Codului de bună conduită în materie electorală privind tehnologiile digitale și inteligența artificială]. Publicitatea electorală online trebuie întotdeauna să fie identificată ca atare și să fie transparentă, atât în ceea ce privește identitatea sponsorului său, cât și cu privire la tehnica de diseminare

utilizată. Platformele de socializare ar trebui să fie obligate să dezvăluie permanent datele privind publicitatea politică și sponsorii electorali [a se vedea și pct.46 din Declarația interpretativă a Codului de bună conduită în materie electorală privind tehnologiile digitale și inteligența artificială].

18. În prezenta cauză, Curtea ia act de faptul că un candidat a încălcat legislația electorală referitoare la finanțarea campaniei pentru alegerile prezidențiale. Astfel, declarațiile depuse la Autoritatea Electorală Permanentă ale unuia dintre candidați referitoare la bugetul său de campanie, pe care l-a raportat ca fiind 0 lei, sunt în contradicție cu datele prezentate în „Notele de informare” ale Ministerului Afacerilor Interne - Direcția Generală de Protecție Internă și a Serviciului Român de Informații. Or, este de notorietate că o campanie electorală presupune costuri și cheltuieli importante, iar situația analizată relevă o incongruență evidentă între amploarea campaniei desfășurate și inexistența asumată de candidat în privința cheltuielilor efectuate. A fost, astfel, încălcat principiul transparenței finanțării campaniei electorale, fiind induse suspiciuni cu privire corectitudinea desfășurării alegerilor.

19. Având în vedere cele expuse, Curtea anulează întregul proces electoral cu privire la alegerea Președintelui României, desfășurat în baza Hotărârii Guvernului nr.756/2024 privind stabilirea datei alegerilor pentru Președintele României din anul 2024 și a Hotărârii Guvernului nr.1061/2024 privind aprobarea Programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare pentru alegerea Președintelui României în anul 2024. Efectul prezentei hotărâri vizează toate operațiunile electorale desfășurate în temeiul celor două hotărâri ale Guvernului, inclusiv voturile deja exercitate în cadrul celui de-al doilea tur de scrutin.

20. Prin urmare, procesul electoral pentru alegerea Președintelui României va fi reluat în integralitate, Guvernul urmând să stabilească o nouă dată

pentru alegerea Președintelui României, precum și un nou program calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare. Toate aceste aspecte presupun inclusiv constituirea unor noi birouri electorale, depunerea din nou de candidaturi care urmează a fi evaluate de noul Birou Electoral Central și derularea unei noi campanii electorale corecte și transparente, prin raportare la principiile și valorile constituționale.

21. Prin realizarea acestui control constituțional și democratic asupra procesului electoral, Curtea își îndeplinește atribuția de a veghea la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României, a cărei ultimă finalitate este restabilirea încrederii cetățenilor în legitimitatea democratică a autorităților publice, în legalitatea și corectitudinea alegerilor, precum și înlăturarea oricăror suspiciuni de natura celor constatate în prezenta cauză. Sunt astfel protejate atât drepturile electorale ale cetățenilor (dreptul de vot și dreptul de a fi ales), cât și fundamentele ordinii constituționale, premise esențiale pentru menținerea caracterului democratic și de stat de drept al României.

22. Curtea, având în vedere complexitatea și durata în timp a operațiunilor electorale necesare ulterior pronunțării prezentei decizii, constată aplicabilitatea art.83 alin.(2) din Constituție, potrivit căruia Președintele României în funcție „*exercită mandatul până la depunerea jurământului de Președintele nou-ales*”.

23. Pentru considerentele expuse, în temeiul art.146 lit.f) din Constituție, al art.37 alin.(1) din Legea nr.47/1992, precum și al art.3 din Legea nr.370/2004, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

HOTĂRĂȘTE:

1. În temeiul art.146 lit.f) din Constituție, anulează întregul proces electoral cu privire la alegerea Președintelui României, desfășurat în baza Hotărârii Guvernului nr.756/2024 privind stabilirea datei alegerilor pentru Președintele României din anul 2024 și a Hotărârii Guvernului nr.1061/2024 privind aprobarea Programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare pentru alegerea Președintelui României în anul 2024.

2. Procesul electoral pentru alegerea Președintelui României va fi reluat în integralitate, Guvernul urmând să stabilească o nouă dată pentru alegerea Președintelui României, precum și un nou program calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare.

3. Prezenta hotărâre este definitivă și general obligatorie, se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, și se aduce la cunoștință publică.

Pronunțată în ședința din data de 6 decembrie 2024.